

**RZECZPOSPOLITA POLSKA
PROKURATOR GENERALNY**

Warszawa, dnia 27/11 2024 r.

1001-1.024.43.2024

**Wytyczne Prokuratora Generalnego
w sprawie zasad stosowania zabezpieczenia majątkowego w postępowaniu
przygotowawczym w sprawach prowadzonych w powszechnych jednostkach
organizacyjnych prokuratury**

Zabezpieczenie majątkowe jest środkiem przymusu, którego celem jest zapewnienie możliwości wykonania orzeczenia sądu o charakterze majątkowym.

Organem stosującym zabezpieczenie majątkowe na etapie postępowania przygotowawczego jest prokurator, przy czym zarówno dobór właściwych instytucji związanych z zabezpieczaniem majątkowym, stały monitoring tego środka przymusu, jego efektywności i adekwatności do okoliczności wynikających z prowadzonego postępowania jest niezbędne na każdym etapie postępowania karnego, zarówno na etapie postępowania przygotowawczego, jurysdykcyjnego, jak i wykonawczego.

Mając na uwadze szczególnie istotną rolę zabezpieczenia majątkowego w systemie odzyskiwania mienia pochodzącego z przestępstwa, jak i korzyści z niego oraz zapewnienia skutecznego wykonania orzeczeń sądowych o charakterze finansowym, działając na podstawie art. 13 § 1 *ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze* (Dz. U. z 2024 r. poz. 390) przekazuję poniższe wytyczne dotyczące stosowania zabezpieczeń majątkowych, które winny być uwzględniane w toku prowadzonych postępowań:

1. W toku prowadzonych postępowań należy dążyć do dokonania jak najdalej idących ustaleń dotyczących mienia pochodzącego z przestępstwa,

osiągniętej z przestępstwa korzyści majątkowej, w tym mienia objętego domniemaniami prawnymi z art. 45 § 2 i 3 k.k. i art. 33 § 2 i 3 k.k.s., czyli mienia ukrytego lub alokowanego na inne osoby, jak również stanu majątkowego osoby podejrzanej, co do której prognozuje się, iż mogą wobec niej zostać orzeczone kary i środki o charakterze finansowym, zgodnie z regułami określonymi § 202 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 r. Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1115, ze zm.), określanego dalej jako *Regulamin*.

2. Z punktu widzenia celów postępowania przygotowawczego, w tym biorąc pod uwagę konieczność uwzględnienia prawnie chronionego interesu pokrzywdzonego, o którym mowa w art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., szczególnie istotne znacznie powinny mieć ustalenia w zakresie mienia, będącego korzyścią majątkową, którą sprawca osiągnął z popełnienia przestępstwa lub przestępstwa skarbowego, podlegającą zwrotowi pokrzywdzonemu lub innemu uprawnionemu podmiotowi, a także innego mienia podlegającego zajęciu na poczet środków zmierzających do naprawienia szkody lub zadośćuczynienia pokrzywdzonym.
3. Prowadząc ustalenia majątkowe należy również uwzględnić możliwość dokonania zabezpieczenia majątkowego jeszcze w fazie *in rem* na podstawie art. 291 § 2 pkt 2 i 3 k.p.k., w tym na mieniu, które podlegałyby przypadkowi lub zwrotowi na podstawie art. 44 k.k., jeżeli co do tego mienia na podstawie odrębnych przepisów zastosowano wstrzymanie transakcji lub blokadę rachunku.
4. Zasadą powinno być gromadzenie jak najpełniejszych informacji o stanie majątkowym osoby podejrzanej, w sposób umożliwiający wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, równoległe do czynności

o których mowa w art. 313 § 1 k.p.k., a także uzupełnianie tych ustaleń w toku dalszego postępowania.

5. Zgodnie z treścią § 127 ust. 1a i § 130 ust. 1 *Regulaminu*, plany śledztwa i wnioski o przedłużenie okresu śledztwa powinny uwzględniać planowane czynności zmierzające do ustalenia mienia, które może stanowić przedmiot zabezpieczenia majątkowego.
6. Dokonując ustaleń majątkowych, należy uwzględnić wykorzystanie dostępnych narzędzi informatycznych, w tym rejestrów zawartych w PROK-SYS, w szczególności funkcję formularza BROKER, będącego automatycznym procesem pozyskiwania danych o stanie majątkowym podejrzanych z wielu rejestrów zewnętrznych, znajdującego się w zakładce „Podejrzani”.
7. Niezależnie od możliwości pozyskania informacji o stanie majątkowym i źródłach dochodu podejrzanego na podstawie art. 213 § 1 i 1a k.p.k. oraz art. 214 k.p.k., w wypadkach, o których mowa w art. § 202a *Regulaminu*, należy mieć na względzie możliwość zlecenia przez prokuratora, na podstawie art. 3 ust. 4 pkt 2 *ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1691, ze zm.), komornikowi sądowemu sporządzenia protokołu stanu faktycznego w zakresie stanu majątkowego podejrzanego, będącego zapisem naocznych spostrzeżeń komornika poczynionych w toku osobistych oględzin, które to czynności komornik może podejmować niezależnie od czynności wykonywanych w toku postępowania egzekucyjnego lub zabezpieczającego, przy uwzględnieniu, iż zgodnie z art. 9 ust. 2 tej ustawy, komornik nie może odmówić wykonania wskazanych w art. 3 ust. 4 pkt 2 czynności, jeżeli jest właściwy do ich podjęcia, a zostały zlecone one przez prokuratora.

8. W przypadku zaistnienia przesłanek, wskazujących na możliwość posiadania przez osobę podejrzaną lub inne podmioty składników majątkowych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności stanowiących korzyść pochodzącą z przestępstwa, podlegającą przepadkowi lub zwrotowi osobom uprawnionym, należy podjąć czynności zmierzające do poszukiwania i zajęcia składników majątków również poza granicami kraju. Niezależnie od możliwości korzystania z form pomocy międzynarodowych należy rozważyć, na każdym etapie postępowania, inicjowanie współpracy z Wydziałem do Spraw Odzyskiwania Mienia Biura Zwalczania Przemoczości Ekonomicznej Komendy Głównej Policji, będącego punktem kontaktowym ds. międzynarodowej wymiany informacji o składnikach majątku w sprawach karnych, działającego na zasadach i warunkach określonych w *ustawie z dnia 16 września 2011 r. o wymianie informacji z organami ścigania państwa członkowskich Unii Europejskiej* (Dz. U. z 2023 r. poz. 783). Zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 4 tej ustawy, podmiotem uprawnionym do wymiany informacji za pośrednictwem Biura Zwalczania Przemoczości Ekonomicznej Komendy Głównej Policji jest również prokurator.

9. W celu uzyskania informacji związanych z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu należy rozważyć zasadność pozyskania danych na podstawie wniosku skierowanego w oparciu o art. 104 *ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1124, ze zm.) do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej, który w ramach swoich zadań określonych w art. 12 ust. 1 tej ustawy posiada możliwości wymiany informacji z jednostkami analityki finansowej z państw Unii Europejskiej na zasadach określonych w art. 110 i następne tej ustawy.

10. W toku prowadzonych postępowań każdorazowo należy badać podstawy do zastosowania zabezpieczenia majątkowego w przypadku zaistnienia

przesłanek z art. 313 § 1 k.p.k., jeżeli już na tym etapie postępowania karnego można przewidzieć, że wobec podejrzanego zostanie wydane orzeczenie, o którym mowa w art. 291 § 1 lub § 3 k.p.k. lub art. 131 § 1 k.k.s., a także każdorazowo przeprowadzać ocenę zasadności stosowania lub zmiany albo uzupełnienia postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym w przypadku zmiany lub uzupełnienia postanowienia o przedstawieniu zarzutów, biorąc w szczególności pod uwagę zakres spowodowanej przestępstwem szkody i osiągniętych z niego korzyści majątkowych, a także prognozowanych kar i środków karnych grożących podejrzanemu.

11. Kontynuując ustalenia majątkowe po wydaniu postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym rozważyć należy możliwość poszukiwania mienia za pośrednictwem właściwych organów egzekucyjnych. W szczególności należy pamiętać o tym, że jeżeli w toku postępowania egzekucyjnego lub zabezpieczającego, prowadzonego w toku egzekucji sądowej, nie zdołano ustalić majątku, pozwalającego na zaspokojenie roszczeń, objętych postanowieniem o zabezpieczeniu majątkowym, zlecenie komornikowi poszukiwanie majątku możliwe jest na podstawie art. 801² k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. Z kolei po skierowaniu postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym do wykonania na podstawie *ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (Dz. U. z 2023 r. poz. 2505, ze zm.) podstawą do zawiadomienia prokuratora o ujawnionych rzeczach, wierzytelnościach lub innych prawach majątkowych nieobjętych postanowieniem o zabezpieczeniu majątkowym jest art. 166i tej ustawy. Ujawnione mienie może zostać zajęte przez organ egzekucyjny w razie zaistnienia przesłanek, o których mowa w art. 166j podanej ustawy, do czasu wydania przez prokuratora postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, w określonym w tym przepisie terminie.
12. W przypadku ustalenia, iż inne podmioty niż podejrzany, o których mowa w art. 44a § 2 k.k., art. 91a § 1 k.p.k. lub art. 24 § 1 i 5 k.k.s., mogły uzyskać

korzyść z przestępstwa, należy również każdorazowo badać istnienie podstaw do dokonania zabezpieczenia majątkowego na podstawie art. 291 § 2 pkt 1 i § 2a k.p.k. oraz art. 131 § 3 k.k.s. na mieniu tych podmiotów.

13. W celu zapewnienia efektywności zabezpieczenia majątkowego, jeżeli nie zostało ono dokonane na rzeczach, o których mowa w art. 293 § 6 k.p.k., należy niezwłocznie przystąpić do zainicjowania czynności zmierzających do wykonania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym przez właściwy organ egzekucyjny, o którym mowa w art. 27a § 1 i § 2 k.k.w. przy uwzględnieniu reguły z art. 195a § 1 k.k.w., a także art. 179 k.k.s., składając wnioski do komornika sądowego zgodnie z zasadami określonymi w art. 796 § 1 k.p.c. w zw. z art. 743 § 1 k.p.c. lub naczelnika urzędu skarbowego, na podstawie art. 166d *ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*. Sposób wykonywania postanowień o zabezpieczeniu majątkowym wydanych w postępowaniu karnym określają przepisy rozdziału 2a działu IV tej ustawy (art.166d i następne), zgodnie z którymi nie ma obecnie podstaw do wydania zarządzenia zabezpieczenia w tych sprawach.

14. Wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, dokonane na poczet przepadku, zwrotu korzyści pochodzących z przestępstwa lub jej równowartości pokrzywdzonemu lub innej osobie uprawnionej, a także środków kompensacyjnych, zmierzających do restytucji mienia i zadośćuczynienia pokrzywdzonym, wydanych w stosunku do mienia, które znajduje się na terenie innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, za wyjątkiem Danii i Irlandii, następuje na podstawie przepisów *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty* (Dz.U.U.E.L.2018.303.1) lub w drodze wniosku o pomoc prawną opartą o instrumenty konwencyjne. Należy mieć na uwadze, że przepisy wskazanego rozporządzenia obowiązują

bezpośrednio i zastąpiły m.in. przepisy *decyzji ramowej 2003/577/WSiSW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie wykonania w Unii Europejskiej postanowień o zabezpieczeniu mienia i środków dowodowych* (Dz.U.U.E.L.2003.196.45) w zakresie zabezpieczania mienia między państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz zostały implementowane w rozdziale 62a i 62b *Kodeksu postępowania karnego* (art. 589g i następne k.p.k.) W konsekwencji przepisy te mają obecnie zastosowanie wyłącznie w przypadku wykonania postanowień o zabezpieczeniu majątkowym w stosunku do Danii i Irlandii, w których nie obowiązuje podane rozporządzenie.

15. W innych przypadkach, zajęcia mienia znajdującego się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej należy dokonać, zgodnie z zasadami określonymi w art. 585 pkt 3 k.p.k., na podstawie wniosku o udzielenie pomocy prawnej, wydanego w oparciu o *Europejską konwencję o pomocy prawnej w sprawach karnych z dnia 20 kwietnia 1959 roku*, uzupełnioną dwoma protokołami dodatkowymi z dnia 17 marca 1978 roku i z dnia 8 listopada 2001 roku oraz *Konwencję ustanowioną przez Radę zgodnie z art. 34 Traktatu o Unii Europejskiej o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z dnia 29 maja 2000 r.* (Dz.U.U.E.C.2000.197.3), bądź też na podstawie innych przepisów umownych, obowiązujących w relacjach z poszczególnymi krajami.

16. Jeśli w toku postępowania ujawnią się okoliczności, o których mowa art. 45a § 1 i 2 k.k. i odpowiednio art. 43 § 1 i 2 k.k.s., art. 43a k.k.s. i art. 47 § 4 k.k.s., należy każdorazowo rozważać możliwość wystąpienia do sądu z wnioskiem o przepadek mienia oraz dążyć do zabezpieczenia mienia na poczet przypadku, o którym mowa w tych przepisach, na podstawie art. 291 § 2 pkt 2 k.p.k., niezależnie od tego, czy wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów lub postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego.

Kontynuowanie postępowania o przepadek, w tym również czynności zmierzających do zabezpieczenia mienia, pomimo wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 17 § 1 pkt 4-6 k.p.k., będących podstawą do umorzenia postępowania, jest możliwe w oparciu o treść art. 17 § 4 k.p.k.

17. Celem zapewnienia skuteczności zastosowanego zabezpieczenia majątkowego po skierowaniu aktu oskarżenia, należy monitorować jego dalsze stosowanie, składając do sądu, w zależności od ujawnionych okoliczności, niezbędne wnioski dotyczące aktualizacji stanu majątkowego oskarżonych, a także samego zabezpieczenia majątkowego, w tym jego zakresu, przedmiotu lub sposobu zabezpieczenia, również w przypadku zaistnienia przesłanek, o których mowa art. 45a § 1 i 2 k.k. i odpowiednio art. 43 § 1 i 2 k.k.s., art. 43a i art. 47 § 4 k.k.s.

18. Na etapie postępowania sądowego prokurator powinien również zajmować stanowisko w przedmiocie wniosków stron, dotyczących zabezpieczenia majątkowego, jak również wykonując obowiązki, o których mowa w § 325 ust. 1 *Regulaminu*, dokonać oceny zasadności wydanych orzeczeń w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego, a także zapadłych w wyroku rozstrzygnięć co do kary grzywny, przepadku, środków kompensacyjnych i innych orzeczeń o charakterze majątkowym, rozważając zasadność złożenia wniosku o zmianę zakresu zabezpieczenia majątkowego, w celu umożliwienia efektywnego wykonania orzeczonych kar i środków, o których mowa w art. 291 § 1 i 3 k.k. i art. 131 § 1 k.k.s.

19. W przypadku nieuwzględnienia przez sąd w wyroku, któregokolwiek z orzeczeń wskazanych w art. 291 § 1 i 3 k.p.k., należy każdorazowo rozważyć zasadność podjęcia działań mających na celu wytoczenia powództwa, o którym mowa w art. 294 § 1 k.p.k., we wskazanym w tym

przepisie terminie, w celu niedopuszczenia do upadku zabezpieczenia majątkowego.

20. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania zabezpieczonego mienia i skutecznego egzekwowania zapadłych orzeczeń, w zakresie orzeczonych kar i środków o charakterze finansowym, istotne jest zapewnienie aktywności prokuratorów w zakresie monitorowania zabezpieczenia majątkowego również w na etapie postępowania wykonawczego, mając w szczególności na uwadze obowiązki wyrażone w § 337 pkt 7 i § 339 *Regulaminu*, związane z koniecznością zapewnienia udziału prokuratora w posiedzeniu związanym z rozstrzygnięciem przez sąd o wszczęciu egzekucji z zabezpieczonego mienia lub uchylecia bądź zmiany postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, a także dokonania oceny zapadłych w tym przedmiocie orzeczeń, pod kątem możliwości ich zaskarżenia.

21. W toku czynności związanych z procesem zabezpieczenia majątkowego, zarówno w odniesieniu do profilowania majątkowego, konstruowania postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, wykonania tego orzeczenia, jak i sposobu postępowania z zabezpieczonym mieniem na dalszych etapach procesu karnego, należy korzystać ze wskazówek zawartych w opracowaniach: „Zabezpieczenie majątkowe – wskazówki metodyczne” z dnia 7 lipca 2015 r. będącej efektem prac międzyresortowego Zespołu powołanego na podstawie Porozumienia Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Finansów oraz Prokuratora Generalnego z dnia 30 stycznia 2014 r., oraz „Metodyka zabezpieczeń majątkowych” z dnia 9 lipca 2018 r. sporządzonej w toku prac Zespołu Zadaniowego powołanego decyzją Przewodniczącego Międzyresortowego Zespołu d/s Koordynacji Wdrażania, monitorowania i ewaluacji „Programu Przeciwdziałania i Zwalczenia Przystępczości Gospodarczej na lata 2015-2020” z dnia 21 lutego

2017 roku, z uwzględnieniem zmian prawnych, które nastąpiły po sporządzeniu tych dokumentów.

22. Tracą moc polecenia zawarte w piśmie Prokuratora Krajowego z dnia 31 marca 2017 r., PK I BP 024.4.2017 oraz w piśmie z dnia 30 października 2019 r., PK VII PG 024.3.2019.

23. Niniejsze wytyczne wchodzi w życie z dniem podpisania.

PROKURATOR GENERALNY

PROKURATOR GENERALNY
Adam Bodnar
Adam Bodnar